

Skundų dėl Komisijos sprendimų nagrinėjimas teismuose

Apžvalga

Visuomenės informavimo įstatymo 46¹ str.7 d. numato, kad viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai, nesutinkantys su Visuomenės informavimo etikos komisijos (toliau – Komisija) sprendimais, gali dėl jų kreiptis į Vilniaus apygardos administracinę teisumą. Per trejus su puse Komisijos veiklos metų šia teise pasinaudojo nemaža dalis visuomenės informavimo priemonių ir žurnalistų, kurių veikla ir publikacijos buvo pripažintos pažeidusiomis Visuomenės informavimo etikos kodekso (toliau – Kodeksas) normas.

Komisija veiklą pradėjo 2015 metų vasarį. Tais pačiais metais teismo sprendimu Visuomenės informavimo etikos asociacija (toliau – Asociacija) buvo pripažinta Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijos (toliau – LŽLEK) teisių perėmėja, tad Asociacija tapo Atsakove visose iki 2015 m. pradėtose ginčo bylose dėl LŽLEK sprendimų.

Veiklos pradžioje Komisija vadovavosi Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksu. Visuomenės informavimo etikos kodeksas įsigaliojo 2016 m. kovo 7 d., tačiau visos publikacijos, pasirodžiusios iki tos dienos, buvo vertinamos remiantis Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksu.

2015 m.

Asociacijai 2015 m. teko dalyvauti atsakove 6 bylose dėl ankstesnių LŽLEK sprendimų. Kadangi Komisija neturėjo įtakos LŽLEK priimtiems sprendimams, šioje apžvalgoje aptariami tik tie atvejai, kuomet Komisija, teismo įpareigota, iš naujo svarstė publikacijas.

Per 2015 metus Komisija priėmė 23 sprendimus, kuriais pripažino žurnalistų ir (ar) viešosios informacijos rengėjų padarytus 37 Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus. Viešosios informacijos rengėjai teismui apskundė 10 iš 23 (beveik 44 proc.) Komisijos priimtų sprendimų (7 spaudos, 3 interneto).

Buvo skundžiami šie Komisijos priimti sprendimai:

- 2015 m. gegužės 11 d. sprendimas Nr. EKS-2/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus publikacijoje „V.Muntianą vėl kankina

valdžios troškulys“ („Rinkos aikštė“, 2014-09-06, Nr. 101/2760)“. Leidėjas nesutiko su I instancijos teismo sprendimu, tačiau LVAT paliko galioti VAAT sprendimą.

- 2015 m. liepos 27 sprendimas Nr. EKS-5/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus T. Juškėno publikacijoje „Strateginius šalies objektus kausto Latvijos įmonės šmėkla“ („Alfa.lt“, 2015-04-21)“. Teismas skundą atmetė.

- 2015 m. liepos 27 d. sprendimas Nr. EKS-6/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus T. Juškėno publikacijoje „Kriminalinių įtarimų šešėlis netrukdo nei gerai uždirbti, nei stabdyti strateginių objektų“ („Alfa.lt“, 2015-04-30)“. Teismas skundą atmetė.

- 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas Nr. EKS-7/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus V. Deksnio publikacijoje „Kvailystės štampuoja kietakakčiai teisėjai“ („Lietuvos rytas“, 2015-04-29)“. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą atmetė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT), išnagrinėjęs pareiškėjo apeliaciją, gražino bylą Vilniaus apygardos administraciniam teismui (VAAT) svarstyti iš naujo. VAAT skundą atmetė, LVAT paliko galioti pirmos instancijos sprendimą.

- 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas Nr. EKS-8/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus M. Baltrušaitytės publikacijoje „Politinėje rinkodaroje – Paksaitės ir Matijošaituko dvikova“ („Valstybė“, 2015 m., Nr. 3 (95))“. VAAT panaikino Komisijos sprendimą. Komisija bei žurnalų „Valstybė“ ir „Žmonės“ redakcijos VAAT sprendimą apskundė. LVAT patenkino Komisijos ir žurnalo „Žmonės“ apeliacinius skundus ir gražino skundą nagrinėti į pirmą instanciją. VAAT, išnagrinėjęs „Valstybės“ skundą antrą kartą, jį atmetė, LVAT šį sprendimą paliko galioti.

- 2015 m. rugpjūčio 17 d. sprendimas Nr. EKS-9/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus E. Eigirdo publikacijoje „Įtakingiausių ir pavojingiausių Lietuvos oligarchų dešimtukas“ („Valstybė“, 2015 m., Nr. 2(94))“. VAAT panaikino Komisijos sprendimą. V. Matijošaitis šį sprendimą skundė. LVAT pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – „Valstybės“ skundą atmesti.

- 2015 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas Nr. EKS-10/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus D. Žebelenės publikacijoje „Savivaldybės darbuotoja sirgo ar atostogavo?“ („Tauragės žinios“, 2015-06-19, Nr. 24/285)“. Teismas panaikino Komisijos sprendimą.

- 2015 m. rugpjūčio 31 d. sprendimas Nr. EKS-11/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus Š. Černiausko publikacijoje „Lietuvos įstaiga dirba Maskvai - įrodyta“. Pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą atmetė, LVAT patvirtino VAAT sprendimą.

- 2015 m. lapkričio 9 d. sprendimas Nr. EKS-16/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus N. Petrošiūtės publikacijoje „Liberalus jaunimas be svaigalų švęsti nesugeba?“ („Mūsų Raseiniai“, 2015-08-07, Nr. 15/30)“. Leidėjas atsiėmė skundą.

- 2015 m. gruodžio 21 d. sprendimas Nr. EKS-22/15 „Dėl pripažinimo padarius Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimus publikacijoje „Konservatoriaus V. Semeškos kerštas: už kitokią nuomonę G. Kuneikienė išmesta iš partijos“ („Mano Druskininkai“, 2015-10-08, Nr. 22)“. Abi teismo instancijos skundą atmetė.

Taigi iš 10 skųstų Komisijos sprendimų teismas vieną Komisijos sprendimą panaikino.

2015 metų teismų praktika parodė, jog viešosios informacijos rengėjai savaip interpretavo Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekse įtvirtintas „teisės atsakyti“ ir „kalbos kultūros“ sąvokas. Teisė atsakyti kartais buvo suprantama siaurai – vien kaip kritikuojamo asmens teisė po publikacijos pareikšti atsakomąją nuomonę, tuo pačiu ginčijant žurnalistų pareigą rengiant publikaciją išklaudyti kritikuojamą asmenį; kalbos kultūra kartais buvo suprantama tik kaip kalbos taisyklingumas ir (ar) bendrinės kalbos reikalavimai. Visuomenės informavimo etikos kodekse į tai buvo atsižvelgta, minėtos apibrėžtos tiksliau.

2016 m.

Komisija 2016 m. priėmė 29 sprendimus, kuriais pripažino 47 pažeidimus. Teismui apskūsta 10 sprendimų (trečdalis visų priimtų). Skundus teikė 7 spaudos leidiniai, 2 televizijos ir 1 interneto žiniasklaidos priemonė.

Buvo skundžiamo šie Komisijos priimti sprendimai:

- 2016 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. EKS-1/16 dėl programos „Specialus tyrimas“ reportažo apie Didžiasalį („LRT televizija“, 2015-10-08). Teismas skundą tenkino iš dalies, įpareigojęs Komisiją nagrinėti pareiškėjo skundą iš naujo. LRT pateikus išsamius paaiškinimus dėl minėtos laidos bei į posėdį su paaiškinimais atvykus laidos kūrėjams, Komisija gavo naujos papildomos medžiagos, kuri leido pagrįstai priimti LRT palankų sprendimą.

- 2016 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. EKS-8/16 dėl publikacijos „Kaip atpažinti kekšę“ (Irytas.lt, 2016-01-13). Teismas sprendimą panaikino.
- 2016 m. birželio 15 d. sprendimas Nr. EKS-10/16 dėl publikacijos „Kol kelininkai bylinėjasi, nelaimių nemažėja“ („Lietuvos rytas“, 2015-10-30). Teismas skundą tenkino iš dalies, įpareigojęs Komisiją nagrinėti pareiškėjo skundą iš naujo.
- 2016 m. birželio 28 d. sprendimas Nr. EKS-12/16 dėl programos „Specialus tyrimas“ reportažo apie gydymą dėlėmis („LRT televizija“, 2016-01-07). Teismas įpareigojo Komisiją svarstyti klausimą iš naujo. Išnagrinėjusi skundą iš naujo, Komisija nuomonės nepakeitė – pripažino pažeidimą. Tokį sprendimą LRT apskundė teismui.
- 2016 m. liepos 13 d. sprendimas Nr. EKS-13/16 dėl publikacijos „Kaimynų konfliktas: kada bus padėtas taškas?“ („Šiaulių kraštas“, 2016-01-16). Teismas skundą atmetė.
- 2016 m. liepos 13 d. sprendimas Nr. EKS-14/16 dėl publikacijos „Apkaltino vartojus alkoholi“ („Kalvotoji Žemaitija“, 2016-01-26). Teismas skundą atmetė. Redakcija apskundė pirmos instancijos teismo sprendimą LVAT.
- 2016 m. liepos 26 d. sprendimas Nr. EKS-15/16 dėl publikacijos „Ne tau, Martynai, mėlynas dangus!“ („Ūkininko patarėjas“, 2015-01-15). Dėl procesinių pažeidimų paduodant skundą teismas atsisakė jį priimti.
- 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimas Nr. EKS-25/16 dėl publikacijos „Bankų duobkasiai mokosi ir pinga“ („Lietuvos rytas“, 2013-03-01). Teismui panaikinus anksčiau priimtą LŽLEK sprendimą, Komisija buvo įpareigota iš naujo vertinti publikaciją. Skundą dėl Komisijos sprendimo teismas atmetė.
- 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimas Nr. EKS-26/16 dėl publikacijos „Londono stebukladarį vejasi įtarimų banga“ („Lietuvos rytas“, 2013-05-24). Teismui panaikinus anksčiau priimtą LŽLEK sprendimą, Komisija buvo įpareigota iš naujo vertinti publikaciją. Skundą dėl Komisijos sprendimo teismas atmetė. Leidėjo apeliacija dėl senaties nenagrinėta.
- 2016 m. lapkričio 23 d. sprendimas Nr. EKS-27/16 dėl publikacijos „Lietuvės užburta turčių medžioja buvusi žmona“ („Lietuvos rytas“, 2016-02-22). Skundas atmestas, pateikta apeliacija.

Trumpai reziumuojant, iš 10 skundų, pateiktų 2016 m., teismas tenkino 1, atmetė – 5, atsisakė priimti dėl procesinių pažeidimų – 1, įpareigojo Komisiją nagrinėti iš naujo – 3. Dėl trijų teismo sprendimų pateiktos apeliacijos.

2017 m.

Komisija 2017 m. priėmė 54 sprendimus, kuriais pripažino 94 žurnalistų ir (ar) viešosios informacijos rengėjų padarytus Visuomenės informavimo etikos kodekso

pažeidimus. Teismui buvo apskūsta 16 (trečdalis) sprendimų: 7 skundus teikė spaudos leidiniai, 1 televizija, 4 interneto, žiniasklaidos priemonės, 3 – žurnalistai, 1 – fizinis asmuo, skundęs Komisijos sprendimą nepriskirti redakcijos nuolat neišlaikančių etikos reikalavimų leidinių kategorijai.

Buvo skundžiamo šie Komisijos priimti sprendimai:

- 2017 m. balandžio 26 d. sprendimas Nr. EKS-25/17 dėl programos „Specialus tyrimas“ reportažo apie gydymą dėlėmis („LRT televizija“, 2016-01-07). VAAT skundą atmetė, LRT pateikė apeliacinį skundą.

- 2017 m. sausio 25 d. sprendimas Nr. EKS-3/17 dėl A. Urbonaitės publikacijos „Antstolė vietoje atlyginimo draugą apdovanojo nepadoriu gestu“ („lrytas.lt“, 2015-11-09). Apskūsta VAAT, skundas atmestas.

- 2017 m. gegužės 24 d. sprendimas Nr. EKS-31/17 dėl A. Jančio publikacijos „Mūšis dėl saulės šviesos Užupyje – be pabaigos“ („Lietuvos ryto“ priedas „Sostinė“, 2017-01-28). VAAT skundą tenkino iš dalies (Komisijos sprendimą dalyje dėl Kodekso 7 str. pažeidimo panaikino, o sprendimo dalį dėl 8 str. pažeidimo paliko galioti). Redakcija pateikė apeliacinį skundą.

- 2017 m. rugsėjo 20 d. sprendimas Nr. EKS-42/17 dėl R. Karmazaitės ir A. Martišiūtės publikacijos „Ramūno Karbauskio įgeidžiai pašiurpino „žaliuosius““ („Lietuvos rytas“, lrytas.lt, 2017-05-07). Skundas atmestas, pateikta apeliacija.

- 2017 m. kovo 1 d. sprendimas Nr. EKS-12/17 dėl A. Ramanausko publikacijos „Išgyvenimo vadovas moksleiviui“ (alfa.lt, 2016-09-02). Apskūsta VAAT, skundas atmestas.

- 2017 m. rugsėjo 6 d. sprendimas Nr. EKS-40/17 dėl V. Užusienio publikacijų „Spauda ir keistuoliai pykstasi“ („Lietuvos žinios“, 2017-04-12) ir „Spauda ir keistuoliai pykstasi dėl aukso vertės sklypo“ (Izinios.lt, 2017-04-12). Apskūsta VAAT, skundas atmestas. Redakcija pateikė apeliacinį skundą.

- 2017 m. spalio 18 d. sprendimas Nr. EKS-45/17 dėl V. Bortelienės publikacijų „Žvejai stumiami į bankrotą“ (Izinios.lt, 2016-07-09), „Europos teismas nagrinės lietuviškas metodikas“ (Izinios.lt, 2016-12-14) ir „Žuvininkystės byla kelias į Liuksemburgą“ (Izinios.lt, 2016-10-20). Apskūsta VAAT, skundas atmestas, leidėjas pateikė apeliaciją.

- 2017 m. spalio 18 d. sprendimas Nr. EKS-48/17 dėl A. Garnienės publikacijos „Pagalių kaišiotojams smagu, kai darbai stringa?“ („Kauno diena“, kauno.diena.lt, 2017-06-19). Apskūsta VAAT, skundas atmestas.

- 2017 m. vasario 1 d. sprendimas, jog B. Slavinskienės publikacijoje „Ar politikams įstatymai iš tikrųjų negalioja?“ („Tauragės kurjeris“, 2016-06-10, Nr. 43/1798) nebuvo pažeisti Kodekso reikalavimai. Pareiškėjas atsisakymą pripažinti pažeidimą apskundė VAAT, tačiau, susipažinęs su Asociacijos atsiliepimu į jo skundą, skundą atsiėmė.
- 2017 m. lapkričio 21 d. sprendimas Nr. EKS-52/17 dėl M. Aleksiūno publikacijos „Kaltinamojo A. Čepononio baudžiamoji byla eina į pabaigą“ („Radviliškio kraštas“, 2017-05-26, Nr. 21/138). Apskūsta VAAT. Teismas tenkino skundą ir panaikino Komisijos sprendimą.
- 2017 m. spalio 18 d. sprendimas Nr. EKS-46/17 dėl J. Morkūnienės publikacijos „Bendrijos pirmininkės ir gyventojų santykiams tarpininkauja policija“ („Šiaurės rytai“, 2017-07-01, Nr. 74/2546). Apskūsta VAAT, tačiau dėl praleisto senaties termino skundą atsisakyta priimti.
- 2017 m. kovo 1 d. sprendimas Nr. EKS-13/17 dėl G. Grabausko publikacijos „Dalius Grybauskaitės politika – žudykit rusus – jau veikia“ („Laisvas laikraštis Lietuvai“, 2016-08-13, Nr. 31/585). Apskūsta VAAT, tačiau dėl skundo trūkumų skundą atsisakyta priimti.
- 2017 m. sausio 11 d. sprendimas Nr. EKS-1/17 pripažinti V. Matutį pažeidus Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 25 str. Apskūsta VAAT, skundas atmestas, pateikta apeliacija.
- 2017 m. gegužės 31 d. sprendimas Nr. EKS-32/17 pripažinti V. Matutį pažeidus Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso 23 str. Apskūsta VAAT, skundas atmestas, pateikta apeliacija.
- 2017 m. spalio 3 d. sprendimas Nr. EKS-43/17 pripažinti D. Ikonikovą pažeidus Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso 23 str. Apskūsta VAAT, skundas atmestas, pateikta apeliacija.
- 2017 m. gegužės 24 d. sprendimas nepriskirti laikraščio „Lietuvos rytas“ redakcijos profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos rengėjų kategorijai. Vienas iš pareiškėjų, kurio skundų pagrindu 2016 m. buvo priimti sprendimai dėl 2 „Lietuvos ryto“ publikacijų, šį sprendimą skundė VAAT. Išnagrinėjus jo skundą, administracinė byla nutraukta, nes pagal Visuomenės informavimo įstatymo 46¹ straipsnį, Komisijos sprendimus VAAT gali skųsti tik viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai.

Taigi iš pateiktų 16 skundų, teismas 1 tenkino, panaikindamas Komisijos sprendimą; 1 skundą teismas tenkino iš dalies; 10 skundų teismas atmetė; 2 skundus atsisakė priimti dėl trūkumų ir senaties; 1 bylą nutraukė; 1 skundą pareiškėjas atsiėmė.

Apibendrinant 2017-ųjų teismo procesus, išryškėjo tendencija, jog dažniau nei kitos visuomenės informavimo priemonės Komisijos sprendimus teismui skundžia spaudos leidinių (dienraščių, savaitraščių ir kt.) leidėjai. Tikėtina, kad ši tendencija susijusi su aplinkybe, jog spaudos leidinį priskyrus profesinės etikos nesilaikančių viešosios informacijos rengėjų ir (ar) skleidėjų kategorijai, jis gali netekti PVM lengvatos.

2018 m.

2018 m. pirmą pusmetį Komisija priėmė 22 sprendimus dėl 29 Kodekso pažeidimų. Vilniaus apygardos administraciniam teismui buvo apskūsta 6 sprendimai (27 proc. visų sprendimų). Iš jų 3 pateikė spaudos, 2 televizijos ir 1 interneto žiniasklaidos priemonės.

Buvo skundžiamo šie Komisijos priimti sprendimai:

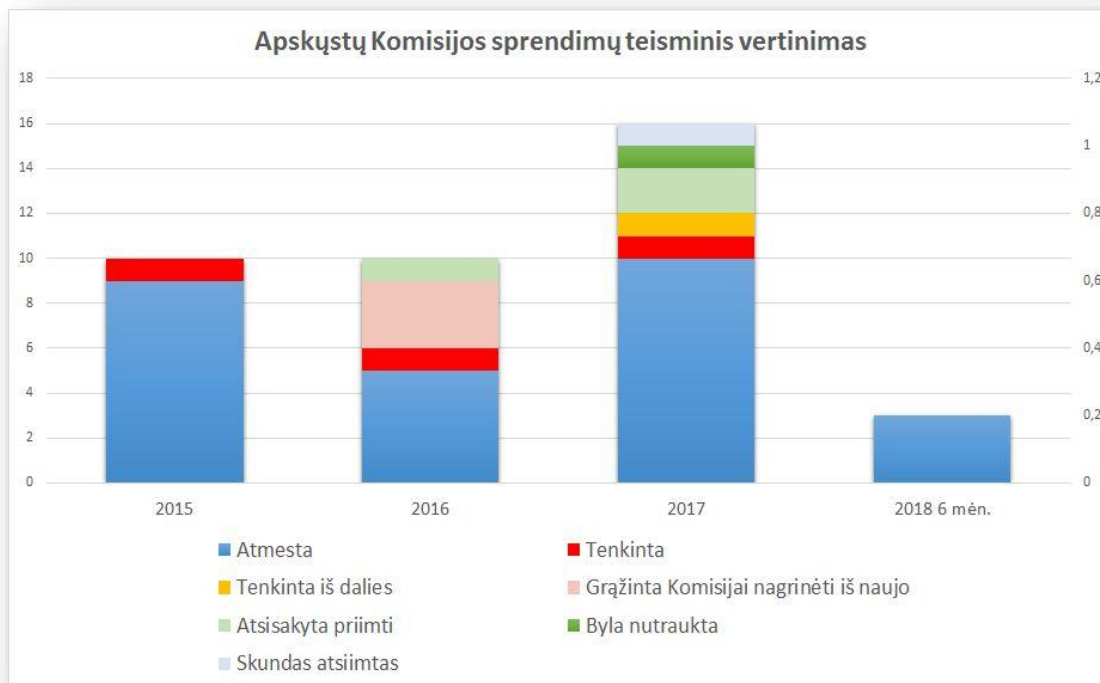
- **2018 m. sausio 24 d. sprendimas Nr. EKS-03/18** dėl A. Dumalako publikacijos „Blaivioji šventė – tik su prievaizdo bizūnu“ („Lietuvos rytas“, 2017-07-11). Skundas atmestas.
- **2018 m. vasario 6 d. sprendimas Nr. EKS-06/18** dėl M. Astigaičio publikacijos „Pavojingos atliekos“ („Kėdainių mugė“, 2017-08-18). Skundas atmestas, pateikta apeliacija.
- **2018 m. gegužės 9 d. sprendimas Nr. EKS-12/18** dėl „Lietuvos ryto TV“ reportažo programoje „Patriotai“ (2017-11-07). Skundas atmestas.
- **2018 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. EKS-19/18** dėl S. Voveriūnaitės publikacijos „Vaikų pamatyti negalėjęs tėvas vėl ieško pagalbos: negali patekti į savo namus“ (Irytas.lt, 2017-09-13).
- **2018 m. gegužės 30 d. sprendimas Nr. EKS-18/18** dėl „Lietuvos ryto TV“ reportažo programoje „Patriotai“ (2017-12-05).
- **2018 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. EKS-20/18** dėl K. Nastopkaitės publikacijos „Politiko žmona slepia tikrąją jausmų dramą“ („Lietuvos rytas“, 2017-02-18).

Teismo vertinimo reikšmė

Profesinės etikos normų taikymo teisminis vertinimas svarbus ir naudingas žiniasklaidos savitvarkai tiek sprendimų patvirtinimo, tiek jų panaikinimo prasme, nes abiem atvejais padeda išvengti galimų klaidų ateityje.

Komisijos veiklai svarbus LVAT neskundžiamas sprendimas dėl Komisijos 2016 m. lapkričio 9 d. sprendimo Nr. EKS-26/16, kurį Komisija priėmė vykdydama teismo nurodymą pakartotinai išnagrinėti S. V. F. skundą dėl 2013 m. gegužės 24 d. paskelbtos M. Jokūbaičio publikacijos „Londono stebukladarį vejasi įtarimų banga“ (pirmąjį kartą šį skundą nagrinėjo LŽLEK). Šioje byloje LVAT pasisakė, jog padarytiems visuomenės informavimo etikos pažeidimams turėtų būti taikomas 2 metų senaties terminas.

Atsižvelgdama į šią LVAT poziciją, Komisija ateityje turėtų atsisakyti nagrinėti galimus visuomenės informavimo etikos pažeidimus, jeigu nuo jų padarymo dienos jau praėjo 2 metai ar daugiau.

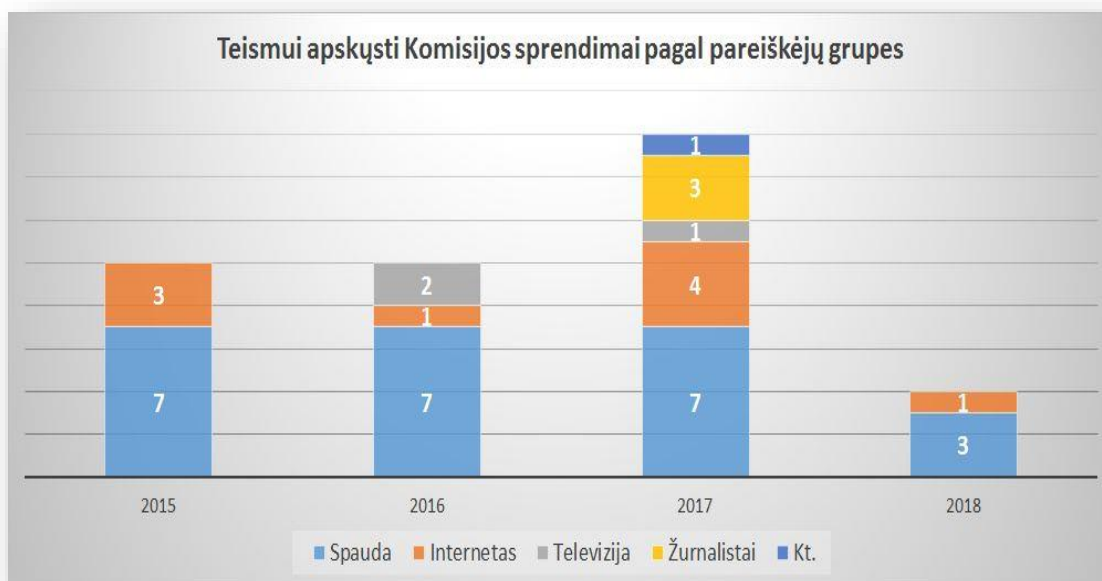

Kitas teisme keliamas klausimas – tai konkretaus skundo nagrinėjimo ribos, t. y. ar gali Komisija priimti sprendimus dėl Etikos kodekso pažeidimų, kurių skundžiamoje publikacijoje nenurodo, nežvelgia ir (ar) neskundžia pats pareiškėjas. Ši problema ypač aktuali tais atvejais, kai viešosios informacijos rengėjas apsiriboja vien raštiškais paaiškinimais dėl pareiškėjo skundo ir Komisijos posėdyje nedalyvauja. Pagal Komisijos Darbo reglamentą, pareiškėjui rekomenduojama (bet neprivalu) nurodyti, kurie konkrečiai Kodekso straipsniai, pareiškėjo nuomone, galėjo būti pažeisti publikacijoje. Komisija pagal savo kompetenciją pati vertina, kaip publikacijoje laikomasi Kodekso nuostatų. Į posėdį, kuriame svarstoma skundžiama publikacija, visada kviečiamos abi pusės ir svarstymo metu tiek pareiškėjas, tiek Komisija gali kelti pastebėtus trūkumus, kurie galbūt nebuvo nurodyti skunde arba buvo nepakankamai tiksliai įvardyti.

Kartais viešosios informacijos rengėjai suabejoja, ar Kodekso nuostatos bei Komisijos sprendimai galioja leidėjams, kurie nepriklauso Asociacijai ar ją sudarančioms organizacijoms. Atkreiptinas dėmesys, kad Visuomenės informavimo įstatymo 3 str. 2 d. įpareigoja visus viešosios informacijos rengėjus laikytis Visuomenės informavimo etikos kodekso normų: „Viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo

veikloje vadovaujasi Konstitucija ir įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, humanizmo, lygybės, pakantų, pagarbos žmogui principais, gerbia žodžio, kūrybos, religijos ir sąžinės laisvę, nuomonių įvairovę, laikosi profesinės etikos normų, Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso (toliau – Kodeksas) nuostatų, padeda plėtoti demokratiją, visuomenės atvirumą, skatina visuomenės pilietiškumą ir valstybės pažangą, stiprina valstybės nepriklausomybę, ugdo valstybinę kalbą, tautinę kultūrą ir dorovę.“

Tą pačią išvadą paskelbė VAAT, nagrinėdamas „Kalvotosios Žemaitijos“ skundą, kuriame, be kita ko, buvo teigiama, kad Komisija neturėjo teisės nagrinėti laikraščio veiklos, nes redakcija nepriklauso Asociacijai. Teismo nuomone, „pagal Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį visi be išimties viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai privalo laikytis profesinės etikos normų ir Etikos kodekso nuostatų, Įstatymas jokių išimčių viešosios informacijos rengėjams, kurie nedalyvauja Asociacijos veikloje nenustato, todėl pareiškėjos argumentai, kad, esą, Komisija negalėjo kontroliuoti pareiškėjos, kuri nėra Asociacijos narė, atmestini.“

Teikdami skundus teismui, pareiškėjai neretai motyvuoja, kad skiriasi Žurnalistų etikos inspektoriaus ir Komisijos sprendimai dėl tos pačios publikacijos, ypač jei Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas priimtas anksčiau nei Komisijos. Teismas ne kartą yra pasisakęs, kad Žurnalistų etikos inspektoriaus ir Komisijos kompetencijos, apibrėžtos Visuomenės informavimo įstatyme, skiriasi, todėl ir sprendimai gali būti skirtingi. Atkreiptinas dėmesys, kad Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, įžvelgdama, kad

skundžiamoje publikacijoje galėjo būti nesilaikoma Kodekso reikalavimų, persiunčia tokį skundą nagrinėti Komisijai pagal kompetenciją.

Skundų nagrinėjimas teismuose, ypač jeigu teikiama apeliacija, trunka ilgai – kai kurios 2015 m. bylos baigtos tik 2017-aisiais. Nagrinėjimas užsitęsia dar ilgiau, jei teismas grąžina Komisijai svarstyti iš naujo publikaciją – nuo pirmojo pareiškimo gali praeiti keleri metai, kaip tai atsitiko su LRT programa „Specialus tyrimas“: 2015 metais rodytą reportažą Komisijai pripažinus neetišku, LRT apskundė teismui Komisijos sprendimą; teismo nurodymu persvarsčiusi publikaciją, Komisija nuomonės nepakeitė ir LRT vėl skundė sprendimą. Šiuo metu byla dar teisme, nes pirmos instancijos teismui skundą atmetus, LRT pateikė apeliaciją.

Nauja skundų rūšis – žurnalistų skundai dėl Kodekso 23 straipsnio nuostatų, įpareigojančių žurnalistą vengti interesų konflikto. Dėl tokių sprendimų teismui skundėsi du žurnalistai – abiejų skundus pirmos instancijos teismas atmetė, pateiktos apeliacijos. Vienas jų skundė ne tiek Komisijos sprendimą, kiek pačią Kodekso nuostatą, draudžiančią derinti žurnalistų ir politikų veiklą. Pareiškėjo nuomone, toks griežtas reglamentavimas varžo jo, kaip piliečio teisę dirbti tam tikrą darbą ir galimybę dalyvauti politiniame gyvenime.

2018-08-30